

FEBRER 2013

03

Arrela't

EDITORIAL: LA UTILITAT DE LES XIFRES

REPORTATGE: ARRELS SOMIA EL FUTUR

NOTÍCIES: MÉS PERSONES SENSE LLAR A ESPANYA

ENTREVISTA: JOAN CASTELLÀ, UN METGE ATÍPIC

DIWINGU
DORMINT
ALCARRER
Arrels

Volem que aquesta revista sigui útil.

Arrela't és la nova publicació d'Arrels, una entitat que des de 1987 atén persones sense llar oferint allotjament, alimentació i atenció social i sanitària.

Reportatge

Ajuden les xifres a sortir del carrer?

El 2013 ha començat amb noves xifres sobre les persones sense llar a l'Estat espanyol. L'Institut Nacional d'Estadística ha publicat una enquesta feta als centres on les persones sense llar dormen o mengen i dóna una dada: **a Espanya hi ha 22.938 persones sense llar, un 5% més que al 2005**. Catalunya ocupa el primer lloc amb més persones al carrer però en bona part és així perquè hi ha més places d'allotjament i, per tant, es pot comptabilitzar millor. L'enquesta de l'INE mostra una realitat però és limitada: Què passa amb la gent que no recorre a cap centre? I amb les persones que han perdut la llar i estan amb un familiar? Quantes en són? Reben ajut? I encara més: es podrien aprofitar les enquestes per preguntar a les persones sense llar com valoren l'atenció rebuda? Se senten respectades allà on dormen i mengen? Quina percepció creuen que la societat té d'elles?

L'enquesta de l'INE alerta d'una cronificació de les situacions de carrer.

Ferran Busquets, director d'Arrels Fundació.

Tenir dades sempre ajuda a dimensionar els problemes, però els transformen?

Coneixem experiències positives com les de Finlàndia i Dinamarca, que apliquen la informació que recullen a plans nacionals i específics perquè ningú dormi al carrer. També hi ha casos negatius dels quals podem aprendre, com el de l'Amèrica Llatina i els plans d'austeritat imposats als anys 80 que van augmentar la pobresa. Un informe d'Intermón Oxfam ho explica: el punt de partida a Espanya i l'Amèrica Llatina no és el mateix però les receptes són similars (reducció de dèficit, sanejament de la banca amb diners públics, reducció de despesa pública) i es preveuen resultats similars. Prediu Intermón que l'any 2022 el 38% de la gent serà pobre a Espanya.

Cal passar de les dades a l'acció i tenir clar que invertir en prevenció estalvia diners i patiment. Perquè ningú arribi al carrer.

La teva veu

Suggeriments, idees i comentaris que ens emocionen i ens fan reflexionar. Envia el teu a posasostreabarcelona@arrelsfundacio.org o a través de les xarxes socials.

Edita: Arrels Fundació c/Riereta, 24 08001 Barcelona
Coordinació: Olga García
Consell de Redacció: Miquel Àngel Alhambra, Miquel Julià, Francesc Llach, Sandra Lloret, Jesús Marcos, Carles de Pagès, Maria Pomés, Anna Skoumal, Silvia Torralba
Redacció i edició: Andrea Freixas, Maria Pomés i Silvia Torralba
Fotografia: Juan Lemus
Disseny: Zimmermann Asociados
Impressió: Gràfiques Masanas
Dipòsit legal: B-11756-2012
Disponible en format pdf a arrelsfundacio.org

Més persones sense llar a Espanya

Els centres assistencials d'allotjament i restauració de tot l'Estat van atendre al 2012 un total de 22.938 persones sense llar, un 5% més que l'any 2005. Les dades les dona l'Institut Nacional d'Estadística (INE), que ha actualitzat les últimes xifres que tenia del 2005.

Entre les **causes per arribar al carrer destaquen la pèrdua de la feina i els problemes relacionats amb l'habitatge**, com no poder pagar l'allotjament, els desnonaments i la finalització del contracte de lloguer. El 44,5% fa més de tres anys que no tenen llar i el 31% porten menys d'un any al carrer.

Segons l'INE, Catalunya és la comunitat amb més persones sense llar (22%) però també on hi ha més places d'allotjament de tot l'Estat (15%), motiu pel qual es poden comptabilitzar amb més facilitat.

Notícies

Un any decisiu per a la dació en pagament

El 25 de gener va ser l'últim dia per recollir signatures i presentar al Congrés la **Iniciativa Legislativa Popular que demana la dació en pagament**. Arrels ha recolzat la campanya recollint signatures, per evitar que més persones es quedin al carrer.

El Govern central va impulsar a l'octubre una moratòria de dos anys en els desnonaments per impagament d'hipoteca. La mesura, criticada per les entitats socials, no té caràcter retroactiu i s'aplicarà a hipoteques signades però no a les que estan en procés d'execució. De moment alguns jutges han paralitzat desnonaments a l'espera que la UE ratifiqui o no la legislació espanyola d'execució hipotecària. Segons el Consell General del Poder Judicial, entre gener i setembre de 2012 es van registrar **un 15% més de desnonaments i un 18% més d'execucions hipotecàries** que al mateix període de 2011.

11 nous pisos per a persones vinculades a Arrels

Arrels ha accedit a 11 pisos de l'Agència Catalana de l'Habitatge a través de la Fundació Mambré. Alguns dels pisos s'estan acabant d'habitar i altres ja acullen diverses persones; en total s'oferiran 18 noves places d'allotjament.

Entrar a un pis després d'haver viscut al carrer significa **recuperar l'autonomia i la intimitat**. Les persones acompanyades a Arrels cobren de mitjana 440 euros mensuals, insuficient per viure en un habitatge pel seu compte.

Lo que quiero decir...

Un espai perquè les persones ateses a Arrels s'expressin i expliquin vivències i opinions en primera persona.

“Desde hace tiempo colaboro en el equipo de Mantenimiento y Logística, sobre todo en el almacén, colocando y reponiendo el material de higiene y limpieza. Dejo preparado el material de higiene en las duchas y la lista de material que falta.

Los sábados colaboro de voluntario en el servicio de duchas y ayudo en la preparación de las fiestas y actividades que realizamos en fechas señaladas, como la Mercè y Sant Jordi.

Accedí a participar en estas tareas porque cuando me lo propusieron me encontraba

en un momento en el que tenía que hacer algo, no pensar en mis problemas. Eso me ayudó.

Hace 15 años que estoy en Arrels y me alegra ver que en los últimos años se invita a las personas a participar en comisiones y asambleas, para así dar nuestra opinión.

Lo que más me gustaría es necesitar la ayuda de Arrels lo menos posible, o mejor aún, ser independiente. Aunque si eso ocurre, me gustaría seguir vinculado a la entidad.”

Juan Carlos

Reportatge

Arrels somia el futur: ningú dormint al carrer!

En els propers anys Arrels atendrà persones que, a causa de la crisi, estaran al carrer. Estem convençuts perquè, tot i que a Barcelona hi ha recursos per atendre els més fràgils, la crisi està abocant moltes persones a la pobresa. Per això ens plantegem reptes: més habitatge, que les persones sense llar coneguin els seus drets i deures i sensibilitzar més.

Quan una persona surt del carrer i comença a recuperar-se vol sentir-se útil.

En un moment de crisi com el que vivim sempre hi ha el perill de ser protector amb les persones més vulnerables i decidir per elles com han de viure. A Arrels érem conscients d'aquest perill i d'algunes maneres de fer que han anat sorgint a poc a poc a l'entitat i que, sense ser conscients, han anat prenent forma de manera natural.

Cada vegada hi ha més persones ateses que se senten protagonistes i fan de la seva situació la seva causa.

Cada vegada hi ha més persones ateses que se senten protagonistes i fan de la seva situació la seva causa. Quan una escola visita Arrels, per exemple, el José, el Lluç i altres companys sensibilitzen els nois i noies explicant la seva experiència al carrer; quan per Nadal vàrem sortir al carrer a repartir cors de cartró i cridar #ningudormintalcarrer, el Nico, l'Stere i el Jesús, entre d'altres, es van deixar la pell per fer arribar el missatge a la gent.

Moltes de les persones ateses organitzen activitats enlloc de no-més participar, prenen la paraula a les assemblees del centre de dia i dels pisos per decidir entre tots com millorar, i cada vegada agafen més responsabilitats. I tot això ho volem potenciar.

"Ningú es pensava arribar fins aquí quan Arrels va començar a caminar fa 25 anys. La persona sempre ha estat al centre de la nostra feina i ara més que mai cal fomentar-ho, aconseguir que se sentin afectades per una problemàtica i no culpables, que decideixin el seu futur. Es pot pensar que acabar amb el sense-llarisme és un somni però no ho és", afirma el director d'Arrels, Ferran Busquets.

Per acabar de donar forma a tot plegat, més de 150 persones vinculades a Arrels han col·laborat durant tot l'any passat en l'elaboració del nou Pla Estratègic de l'entitat. El resultat? Diversos plans d'accions que es comencen a posar en marxa i que es resumeixen en tres grans reptes:

- passar de l'acompanyament basat en l'atenció a la consciència de ciutadà afectat pel sense-llarisme,
- conèixer per transformar l'entorn,
- i unir col·lectius i flexibilitzar l'organització, en un context econòmic i social incert.

Més allotjament i autonomia

Una persona sense llar començarà a millorar la seva situació només si té assegurades les necessitats bàsiques i és autònoma per prendre decisions. Per això, Arrels s'ha proposat aconseguir més places d'allotjament estable i crear espais que facin sentir-se útils a les persones.

“Es pot pensar que acabar amb el sensellarisme és un somni però no ho és.”

“Començarem revisant les necessitats residencials de totes les persones que atenem per saber quin tipus d'allotjament necessiten exactament”, explica Ramon Noró, responsable de l'àrea d'Incidència Política de l'entitat. L'any passat, Arrels va facilitar l'accés a allotjament a prop de 250 persones, entre els pisos i la llar residencial de l'entitat, habitacions de lloguer i places de pensions, amb una mitjana de 232 dies d'allotjament per persona. De totes aquestes persones, vàries van entrar a viure a pisos del Consorci de l'Habitatge de Barcelona, amb contractes de lloguer al seu nom i preus adequats a la seva situació econòmica. “Volem proporcionar més allotjament i amb més qualitat, així com pensar noves formes d'allotjament que facilitin l'autonomia de les persones”, afegeix Ester Sánchez, responsable de Treball Social.

L'objectiu per als propers tres anys és augmentar en un centenar el nombre de places d'allotjament, si els recursos econòmics ho permeten. Això es complementarà amb altres accions: un servei de cura a domicili; amb un habitatge on les persones que estan carrer accedeixin directament sense processos llargs; i treballant perquè, sempre que sigui possible, les persones siguin titulars de casa seva.

“Moltes d'aquestes coses ja les veníem fent però sense ser-ne del tot conscients”, assenyala Ramon Noró, que destaca altres prioritats com potenciar la inclusió laboral i l'ocupació de les persones a través del lleure i la cultura, perquè “quan una persona comença a sortir del carrer i a recuperar la salut vol ocupar el seu temps i sentir-se útil”.

L'allotjament estable i l'autonomia, objectius en què s'incidirà els propers anys.

Complicitat de la societat

Atendre a les persones no és suficient per acabar amb la pobresa. Per això, volem crear espais on es trobin les experiències de les persones que han viscut al carrer, voluntaris i treballadors, i d'altres entitats i administracions. Fòrums, reunions de treball entre entitats, canals de comunicació perquè les persones sense llar s'expressin sense intermediaris, informes periòdics que

En els propers tres anys es vol augmentar en un centenar el nombre de places d'allotjament.

demostrin que fer prevenció estalvia patiment a les persones i diners a l'Estat...

I encara més: volem que molts més joves i estudiants coneguin el José, el Lluç i altres persones que han viscut al carrer, perquè la seva experiència serveix per prevenir futures situacions de sense llar; treballarem perquè els pares i mares d'aquests joves també siguin conscients; i per aconseguir més suport de les escoles, empreses i de tota la societat en general. Perquè sense la complicitat de tothom, el somni de ningú dormint al carrer no s'acomplirà.

Què farà Arrels en els propers tres anys?

- **Pla Desenvolupament Personal**, per acompanyar les persones més i millor, tenint en compte tots els àmbits de la seva vida (salut, gènere, creences, etc).

- **Pla Necessitats Residencials**, per saber exactament què necessita cada persona i ampliar les places d'allotjament tenint-ho en compte.

- **Pla Ocupa't**, per recuperar habilitats i ocupar el temps de manera útil involucrant les persones sense llar en activitats de lleure i culturals, formacions i col·laboracions dins i fora de l'entitat.

- **Pla Nova Troballa**, per promoure la inclusió laboral des del taller d'Arrels treballant en xarxa amb altres entitats.

- **Pla Alerta**, per detectar i prevenir noves situacions de risc i aportar propostes i solucions a les situacions de sensellarisme.

- **Pla B**, per estar preparats per si la crisi dificulta la feina prevista. Preveu no deixar d'atendre les persones ja ateses i créixer amb el mínim cost econòmic. Amb el suport de tots, però, segur que no caldrà posar-lo en marxa!

En un minut

L'esperança de vida de les persones sense llar és de 58 anys, segons la Xarxa d'Atenció a Persones sense Llar a Barcelona.

490

entitats i institucions ja formen part de l'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva, un espai per promoure el treball en xarxa i lluitar contra l'exclusió.

130 ciutadans ens han contactat al 2012 per alertar de persones vivint al carrer; en tots els casos s'ha visitat la persona o informat a Serveis Socials.

900 70 30 30 és el **telèfon d'Emergències Socials** a Barcelona, servei que les 24h del dia i durant tot l'any atén qualsevol situació d'urgència i vulnerabilitat.

7.800

persones han estat ateses a **Arrels** en els 25 anys d'història de l'entitat gràcies al suport de 7.250 socis, donants, voluntaris i entitats amigues.

109 persones van entrar de voluntàries al 2012 per acompanyar persones que viuen a la llar i els pisos d'Arrels i ajudar en altres tasques. 250 persones formen l'actual equip de voluntariat.

1 any és el temps d'espera des que s'inicien els tràmits perquè una persona vinculada a Arrels accedeixi a la Renda Mínima d'Inserció i la comenci a cobrar.

3.912

persones i entitats van col·laborar econòmicament amb Arrels durant l'any passat. Durant la campanya de Nadal s'han sumat 287 col·laboradors més. Gràcies!

Una imatge per posar sostre. Envia'ns la teva imatge explicant alguna iniciativa que posi sostre o mostrant què vol dir per a tu tenir una llar al correu posasostreabarcelona@arrelsfundacio.org

"A los hombres, como a los pájaros, les hace falta un nido para tener protección, paz y libertad."

Collage realitzat per Francisco Cáceres.

Persones sense llar, voluntàries i treballadores hem repartit 10.000 cors de cartró pels carrers de Barcelona amb el missatge #ningudormintalcarrer. Pots sumar-te al crit a través de la pàgina web www.ningudormintalcarrer.org.

Mou-te!

Som voluntaris!

Voluntariat al Servei Jurídic d'Arrels

Residència i estrangeria, herències i separacions, moltes vinculades amb la situació de sense llar... són algunes de les realitats a les quals s'afronten les persones ateses a Arrels. Per buscar solucions funciona des de fa anys el Servei Jurídic, que al 2012 va donar suport a 50 persones.

L'Ariadna Soler hi col·labora com a voluntària. Va entrar a Arrels per fer unes pràctiques de la carrera de Dret i a l'estiu passat, quan les va acabar, va seguir com a voluntària. L'Ariadna investiga normatives, revisa situacions legals de les persones ateses, ajuda en tràmits...

"Aquest voluntariat suposa contacte directe amb el món jurídic i conèixer situacions molt dures. Les persones saben que viuen situacions injustes

però no tenen les eines per afrontar-les", explica. I reflexiona: "Dret i política estan presents a la vida quotidiana, són les regles del joc, i des de petits ens haurien de preparar per a aquestes coses útils".

L'Ariadna Soler és advocada i col·labora al Servei Jurídic d'Arrels.

Et recomanem...

Un espai per refer vincles

L'Espai Vincles Rosalia Rendu és un recurs de baixa exigència per a les persones que viuen als carrers de Barcelona. Es tracta d'un espai d'acollida que vol contribuir a refer els vincles amb la societat i recuperar la confiança i l'autoestima.

Des dels seus inicis ara fa nou mesos, l'equip de carrer ha contactat amb més de 200 persones, de les quals més d'una setantena han passat al-

guna nit en un dels 15 llits que s'ofereixen com a allotjament puntual.

El projecte, impulsat per la Companyia de les Filles de la Caritat, compta amb mig centenar de voluntaris amb una formació específica per refer vincles amb les persones sense llar. Participa!

Més informació:
vinclesrosaliarendu.blogspot.com

Entrevista

“Les persones han d'aconseguir percebre la seva grandesa dins de la cloaca”

Metge de malalties infeccioses, traumatòleg, metge a presons, tractaments de toxicomanies i per fi metge del Programa d'Atenció Domiciliària a persones amb VIH/Sida. En Joan Castellà presenta als seus 60 anys un perfil professional molt divers que l'ha portat a conèixer de prop la realitat de les persones sense llar.

El tu a tu i una escolta sense prejudicis són les eines que el Joan Castellà posa al servei dels seus pacients.

La medicina té alguna cosa profundament romàntica. Hi una part tècnica, òbviament, però una part molt important humanista, universalista que és el que facilita el contacte amb el pacient.

Humanista, universalista... aquí és on tu et trobes més a gust?

Sí. Crec que metge i pacient han d'apropar els seus propis territoris i trobar-se en un espai abstracte, un territori flotant i compartit.

I la part tècnica?

No s'ha d'oblidar, però no crec en protocols. M'agrada el tu a tu. Les persones han d'aconseguir percebre la seva grandesa dins de la cloaca i s'ha de tenir paciència per trobar aquests moments.

Va ser quan treballaves en toxicomanies que Arrels et va conèixer.

Sí. Al Centre d'Atenció i Seguiment de Toxicòmans de la Creu Roja tractava pacients que eren atesos per vosaltres. La primera persona d'Arrels que vaig conèixer va ser la Mª Àngels Temprano i perquè ve-

gis quin tarannà tenia, que crec que és el d'Arrels, em pensava que era un familiar de la persona que acompanyava. No va ser sinó passats uns mesos que em vaig assabentar que era la treballadora social.

Tractaves sobretot persones amb problemes d'alcoholisme. Com es detecten els problemes amb l'alcohol?

De fet, hi ha gent que és alcohòlica tota la vida i no en pren consciència. Quan comença a ser un problema greu és quan la persona comença a beure sola. I quan té repercussions físiques o mentals, la societat diu que està malalt.

Com es tracta?

Cal entendre. No estigmatitzar. Ser conscients que tots som addictes a alguna cosa. De fet, li estàs negant a una persona el dret a ser feliç. Cal tenir una mirada d'afecte i de complicitat. La persona que consumeix 'compra' l'espai suspès entre la consciència i la inconsciència que tots busquem. Però aquest territori no es compra. Saber i entendre això és bàsic perquè se sentin acompanyats per un igual en el

seu procés. Jo no dic mai “deixa de beure” en un sentit normatiu. No moralitzo. O “per què has begut?” “mira on t'ha portat la beguda” “deixa de beure!”.

És difícil sortir-se'n?

Molt difícil. S'ha de combinar la base tècnica i el coneixement empíric i saber esperar que passi el moment màgic, adequat. Mai tirar la tovallola. I tenir paciència. Sempre s'ha de tornar a intentar, sempre. Cada pacient és un món.

Per què creus que entre les persones sense sostre la droga que impera és l'alcohol?

És legal, barata i molt present a la nostra societat i, culturalment, beure amb moderació està ben vist.

Podem parlar d'èxits o fracassos?

Podríem dir que molts fracassos i algun èxit. Però cada vegada que una persona se'n surt està desafiant l'ordre i el desordre de la natura. S'obre una porta a alguna cosa més que a la 'casualitat'.

Creus que en moments difícils, com el d'ara, pot haver-hi un augment de persones que caiguin en l'alcohol?

No. Dir això seria un tòpic. En temps de crisi hi ha coses que esdevenen excuses per gestionar els nostres propis dimonis o la nostra cara més fosca.

El 80% de les persones sense llar no té bona salut i pateix algun trastorn crònic. Més del 30% no consumeixen alcohol, segons l'informe *Les persones en situació de sense llar de Barcelona* publicat per la Fundació Jaume Bofill.

La feina del Joan Castellà transcorre principalment pels carrers de Barcelona.